

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vse leto 8 g. — k.
" pol leta 4 " — "
" četrť " 2 " 20 "

Po pošti:
za vse leto 10 g. — k.
" pol leta 5 " — "
" četrť " 2 " 60 "

Vredništvo in opravišstvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:

Za navadno trispno vrsto se plačuje: 6 kr. če se tiska 1krat, 5 " " " 2krat, 4 " " " 3krat, več pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štampelj) za 80 kr.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Za Prusijo.

Kako se bode Avstrija pripravljala in se že pripravlja za nemško cesarstvo, naj kaže sledeči sestavek, ktereja je pisal Nemec iz Dreždanj za nemšk in nemške koristi zagovarjajoč list na Dunaji:

"Južno Nemčijo imamo, zdaj pride vrsta na Avstrijo! Tako se nekoliko časa sem glasé politični razgovori naših Prusov, in dokazov imam, da ima tako govorjenje pozitivne podlage. Nihče bolje ne pozna pripomočkov, s kterimi se dá po raznih deželah rovat in nihče bolj brezvestno teh pripomočkov ne rabi nego Bismark. Saksonska, južna Nemčija, Avstrija, to je bila načrtana vrsta njegovih "moralčnih" osvojitov. Ker je Saksonska kot prvi plen morala Bismarkovo metodo od konca do kraja že poskusiti. morete od nas najboljše zvedeti, kako zna Bismark postopati. **Boj je začelo novinarstvo.** "Deutsche Allg. Ztg." v Lipsiku in "Konstit. Ztg." *) v Dreždanjih so leta in leta pripravljale tla. Ko so bila tla preorana, napravili so se leta 1866 nadzorni odbori v Lipsiku. Njih naloga (s početka tajna, zdaj čisto javna) je ostro nadzorovati mišljenje in vedenje vseh saksonskih uradnikov. Kdor ni bil dovolj "črno-bel", ovadili so ga v Berlinu, od koder so se potem v Dreždanjih potožili, da ima vlada prijateljske zavezne dežele ljudi v svoji službi, ki javno kažejo svoje sovraštvo proti prijateljski (pruski) državi; to da je čudno, da kali prijateljsko slovo med obema vladama, in bode mogoče krivo, ka Prusija mora proti temu se braniti itd.

Navadno že pridobljeno saksonsko ministerstvo je umelo že prvi migljaj. Zaznamovanega uradnika je najprvo resnobno posvarilo ali takoj délo v pokoj ali ga za kazen prestavilo ali naravnost izpustilo iz službe. Tako si je Bismark v Saksiji stvaril birokracijo, ki mu je bila popolnem udana. **)

V južni Nemčiji je operacija že zapustila prvo stopinjo, na kateri se ljudstvo obdeluje po novinah in je prestopila na drugo — osnovali so se tajni nadzorni in ovajni odbori. Taki odbori že dolgo delajo na Badenskem, pa tudi na Bavarskem in Virtemberškem, in ko bodo te države enkrat tičale v severni zvezi in imele čisto zanesljiva ministerstva, kakor je badensko, potem bodo uradniki kmalu čutili, kako se poje pruska pesem.

Da je tudi Avstrija že več časa sem potegnena v to operacijsko okrožje, do sita kaže Vaše prusko novinarstvo. V kratkem pa se bodo v Pragi, na Dunaji in v Gradcu osnovali tudi agitacijski odbori, v kterih bodo kolikor mogoče sedeli domačini, ktere pa bodo vodili v takih umetnostih dobro izurjeni poslanci, ki so tudi že imenovani in že došli na svoja mesta. Denar za vsa ta početja dajo konfiskovani milijoni hanoveranskega kralja in hesenskega knjeza. Bismark ni skupuh s tujim donarjem, in v Avstriji se bode gotovo kazal jako "nobel." —

To je gotovo jako umljiv komentar k postopanju naših nemških novih, nemških poslancev, zborov, uradnikov, profesorjev itd. Naša tla so že dobro preorana, tudi pognojena: Bismark bode kmalu smel prositi mlatičev.

Slovenščina v goriških šolah.

Po nemških novinah smo bili poročili, da se bode

*) Tako tudi pri nas, samo imena časnikov je treba spreminiti.

**) Kdo ne vidi v tem naših razmer?

Vredn.
Vredn.

na Goriškem vsaj na nižji realni gimnaziji dalo slovenskemu kot učnemu jeziku nekoliko ravnopravnosti. Naši bralci se bodo spominjali, da smo mi to stvar poročali z vso reservo, naravnost izrekaje, da govorici ne verujemo, dokler no bomo slišali v goriški realki slovensko podučevati. Kako prav smo imeli, kaže neko uradno poročilo, ki neposredno iz ministerstva za uk in prosveto izhaja in je ob enem beli dan zagledalo v uradni "Wien. Zeit.", obeh "Pressah", v "Patriotu" in po drugih, časnikih. Ta izjav uradne modrosti se glasi po stari in novi "Pressi": "Da bi se poravnalo navskrižje, v kterem sta si bila deželni zbor goriški in dunajska vlada gledé učnega jezika na srednjih šolah goriških, nasvetoval je deželni šolski svet v Gorici, naj se tamošnja nižja gimnazija in nižja realka spremenite v realni gimnaziji in sicer tako, da bi ena imela slovenski, druga pak italijanski učni jezik; na višji gimnaziji in na višji realki pa naj bi **nemški ostal učni jezik.** Kakor slišimo *) ministerstvo uka prihodnje šolsko leto teh nasvetov ne bode izvršilo in je poskrbelo, da se bode pozvedalo, kako bi se dal v nižjih razredih poleg slovenskega in italijanskega obdržati tudi **nemški učni jezik.** Goriški šolski svet je na dalje nasvetoval, naj se vpelje novi črtež za realne šole tudi na goriški višji realki, dasiravno ni še dognana primerna deželna postava. Ta nasvet je ministerstvo uka za prihodnje šolsko leto sprejelo s tem pogojem, da se za zdaj **pridrži nemški učni jezik.**" Tako nevladni "Pressi." To razjasnilo pa je bilo dobilo v ministerstvu uka še repek, ktereja "Pressi" niste hoteli tiskati, ktero je torej ponatisneno samo v uradni "Wien. Ztg." in pa v ministerskem "Patriotu." Ta repek je prevažen in preveč pojasnuje bojazljivo mišljenje našega ministerstva pa tudi njegove nerazumljive nazore o deželni avtonomiji, o ravnopravnosti nenemških narodov itd., da bi ga mogli zatajiti svojim bralcem. Ministerski repek v "Wien. Ztg." in "Patr." se glasi: "Te dve naredbi v zvezi z nedavno potrjenim sklepom ministerstva uka, da se ima v Trstu napraviti **nemška** državna viša realka, bode gotovo razpodili skrbi, ki so se že oglašale po nekterih javnih organih, češ da **nemški živeli** v Gorici in Trstu škodo trpi."

Res ginljiva je ta Stremajerjeva skrb za nemški živeli v Trstu in Gorici! Pri raznih volitvah na Primorskem in Goriškem sicer ni nikdar nobenega sluha o nemškem življi v teh krajih. Slovenci in Italijani si tú stojé nasproti, agitirajo, delajo in zmagajo ali Slovenci ali Italijani. Nemški element je tam tako neznamen, da se pri takih prilikah niti ne oglasi in da tudi sicer ni videti nobenega znamenja njegovega življenja. In vendar ga g. Stremayr tako protežira! Zakaj? Zato ker je par časnikarskih židov zagodrnjalo, ko se je bilo razvedelo, da hoče ministerstvo Slovincem nekoliko pravično biti!

Kdo torej zdaj vlada v Avstriji? Časnikarski židovi! Stremayrju je nič deželni zbor goriški in tržaški, Stremayerju so nič nasveti deželnega šolskega svetovstva, Stremayrju je nič pedagogika, nič ustava, on se vrti le po zaukazih dunajskih židov in tudi on omotno prepeva v svojih naredbah: des Deutschen Vaterland muss grösser sein!

Opravičenega nemškega življa prav za prav na Goriškem in Primorskem ni. Stremayr ga stvarja posili, ker ga potrebuje, da bode ž njega stavil tisti zna-

*) Kako smešno, ministerstvo je stvaršišalo pri samem sebi!

Vredn.

meniti nemški most do Adrije. Po tem mostu se res ne bode sprehajala habsburška dinastija, mitnino na tem mostu bode pobiral Bismark, mitnica ne bo nosila avstrijskih barv, na mostu bode vihrala pruska zastava, lastnik bode stari Viljem ali eden mlajših, stavbar g. Stremayr et consortes, mi slovenski časnikarji pa moramo pri tem biti mutasti gledavci, kajti Bismarkizem se je pri nas že tako udomačil, da se zakrivi zločina kaljenega javnega miru in strašne veleizdaje, kdor si upa le s prstom pokazati na Bismarkove marionete! Stari Vodnik pa bi se v grobu zasukal, ko bi videl, kaj se zdaj v Avstriji godi in slovesno bi preklical svojo brambovko, kjer poje:

"Ako li če,
Ni treba jarma ptujga nöst,
Je sama naša moč zadóst,
Bit če, bit če
Estrajh za vsè!" —

Dopisi.

—r.— Iz Ljubljane 1. novembra. [Izv. dop.] (Gnjiloba v konstitucionalni državi.) Konstitucionalni možje so imeli po dolgem delopustu pretekli teden zopet sejo, i kaj bi je ne imeli, saj so se njega dni Ribničanje tudi shajali in so vselej uganili, ali bo vreme ali dež. Kaj se sklone, je konstitucionalcem vse enako, da se le govori in da pride ime govornika drugi dan mastno tiskan v predelčke "Tagblatt"-a — in tako si človek lahko razloži, kako to, da "Tagblatt" po starosti — smrdi. Tolikokrat prežvekane fraze, vedno iste misli, časi celo ene in iste besede, vse si že pred leti čul, in vendar se še denes ponavlja, kot zgodovinski moment tiska. Če človek to reč dalje premišlja, pride nehotoma do misli, da bode dr. Kaltenegger in drugovi čez toliko in toliko let kot ustavoverni duhovi strašili in imeli svoje ponočne ustavoverne shode, ter bilje peli pokopani ustavi in svoji slavi. — Pa ad rem! Povod mojemu spisu je le nemčurska nesloga. Da si imajo pri svojem klubnem prostoru v kazini napis: "durch einigkeit zur freiheit", se vendar godé v društvu reči, o kterih bi si človek še ne sanjal ne. Tak čuden duh vlada med njimi, da je njih vodja dr. Suppan predlagal, da se društvo razide. Prvi nemčurski steber, oziroma "Tagblatt"-ov, dr. Keesbacher, s pudelnom, stopi iz odbora ter noče sodelovati pri "takem blatu", celó par excellence kričač prof. Perger, odbornik konstitucionalnega društva, je izstopil. —

Vsi udje, razve uradnikov in mož a la Malič, žugajo da izstopijo, ako — čujte — ako Dežman kot prvomestnik ne resignira. Mladi Plautz se voli mesto Keesbacherja, kakor časi v vojski "vice-frajtar" celi regiment komandira. In zakaj vse to? Ker pod Dežmanovom vodstvom nihče odbornik biti noče. Človek bi mislil, da je vse znorelo, ko bi ne vedel vzroka. Vzrok pa sega daleč nazaj, v dobo, ko je bila proti vodji realke, Tomažu Schrey-u, ki je bolje znal v Kamniku s stoli razbijati, nego svoj posel voditi, obča nevolja med učitelji. Prof. Pirker je prevzel drage volje malo prijetno nalogo, da ovadi Schrey-a, menda s sladkim upom, da pride sam na "stoloravnateljstvo" mesto. Vsled ovadbe pride dr. Wretschko v Ljubljano, ima konferenco za konferenco, pa se ni moč poravnati, tako da je bila že gotova reč, da se Schrey

dene ob službo in da začasno brez službe — disponibel — ostane. V svoji nadlogi hiti Schrey do pribežališča vseh ustavovernih grešnikov, do Dežmana in ga res toliko preprosi, da se izneveri svojemu principu — vsacega, ki svojemu poslu ni kos, pustiti v nemar.

Dežman tedaj piše list do ministra Stremayer-a, in hvali svojega ljubljence na vse kriplje, nasproti pa se o prof. Pirkerji in drugih učiteljih ni ravno pohvalno izrazil. Stremayer pa ni hotel to važno reč za se obdržati in si misli, naj še sekcijski svetnik g. Czedit to zvé, ter mu da pismo, Czedit slednjič pa izroči nemudoma pismo svojemu prijatelju prof. Perger-ju, ki ga ves srdit prinese v Ljubljano in to dogodbico vsacemu v poduk in kratek čas razlaga. Na to nastane ustavoveren nemir, nevolja in razpor, ki še dan danes ni končan. — K temu pa pride še, da so najiskrni ustavoverneži hoteli skleniti nezaupnico ministroma Potocki — Petrinó, kar je pa Dežman s tem podrl, da je zbog poznega časa shod razpustil, dobro vedé, da gg. uradniki, večina konšt. društva, tako daleč vendar ustavovorni biti ne smejo. — Blagovoljnim bralcem za zabavo naj še povem, da je novoustrojeni odbor mladi Plavček po častni volitvi svoj program razvijal in nasetoval, da se izdaja nov slovensk tednik, ki bi imel nalogo — porazumljenje z liberalnimi Mladoslavci. Morebiti da bo g. Dežman trdil, da vse predstoječe dogodbe niso res, — pa na to sem pripravljen, je pač ravno taka, kakor z jabelko — renegati gosp. Maliča.

Iz Gorenjskega, 30. okt. ‡ [Izv. dop.] Vodstvo Rudolfove železnice razpostavlja sedaj po naši črti uradnike in služabnike. Slišim, da je jako malo domačih vmes. Kako to? Ali naši ne marajo za železniške službe? O ne, saj pravijo, da se jih je oglasilo mnogo. Ali pa morebiti ljudje slovenske korenine niso pripravi za nje? Kdor bi trdil kaj takega, kazal bi, da ne pozna bistre glavičice slovenske, tedaj tudi ta ne velja. Zajec tiči v drugem grmu. Pomenkovaje se s priprosto ženo o tej prikazni rekla mi je: „Naši nimajo kredita.“ Tujčeva peta! si mislim in odidem. Domači ljudje se prezirajo prav zato, ker so domači. Žalostna majka. Pripovedujejo pa, da je železniško vodstvo obljubilo, poseben ozir jemati na slovenščine zmožne osebe. Komu je to obljubilo? ne vemo. Vendar ako je ta še med živimi, vprašamo, zakaj se ne oglasi, ako pa ni več med nami, zakaj se ne ganejo, ki so prevzeli za njim njegova opravila? Če je pa to prazna govorica, dolžni so možje, ki so zato postavljeni, da zagovarjajo in branijo naše pravice, glas povzdigniti zoper to slovensko čutstvo razžaljivo ravnanje, dokler je še čas.

Vigilantibus jura! Dajte nam več takih železnic in dežela bode res preprežena s železnimi šinami, a tudi z germanstvom. Toda gospoda podvizajte se! S pripomočkom, ki je prišel naše dni v navado, pomagali bode šembrano malo. Ta pripomoček ali da zdravniški govorim, ta recept, jako nedolžen je, in poleg tega zelo lahek. Ta-le je: Kedar se useka slov. pravicam huda rana, tedaj kedar je — domače rečeno — krava že zunaj hleva, naberi nekoliko lepih besedi, narekovaj iz njih v kak zapisnik „resen“ protest in Slovenija je rešena. Probatum est. — O potrebi slovenskega dnevnika se je že toliko govorilo in pisarilo, da bi v resnici vodo v Savo nosil, ko bi imel besedico o tej zadevi. Vprašanje je-le, ali se bodo v Ljubljani še kedaj izdramili iz apatije in ustanovili toliko potrebni dnevnik ali ne? Je-li bode nesel časnik ali ne, pri najbolji volji ne moremo povedati; da se slovenski solidarnosti in našemu prizadevanju jako malo streže z mlačnostjo, ki se je polastila nekterih krogov, to pa vemo dobro.*) Novice rade pristavljajo, če je kdo slovenskih gospodov govoril: „seveda slovenski.“ O obravnavah kranjskega šolskega sveta beremo marsikaj; kateri jezik vlada v sejah, Novice ne povedo. Gg. svetovalci dr. Pogačar, dr. Bleiweis, dr. Costa, prof. Peternel in nadučitelj A. Praprotnik so slovenski pisatelji; dr. Jarc, doma iz Ajdovnice, Juri Zavašnik (tako pisan v Catalogus Cleri!) iz Dobrove in poročevalec Hočevar znajo tudi slovenski, saj umé vsak Slovenec že v povojih temeljito materini jezik, kakor zagotavljajo nemškutarji sami, gosp. Wretschko je slovenskega rodu, ne sicer po pisavi, ampak po glasu svojega imenitnega imena; ostaneta Holzinger in baron Conrad, ki morebiti ne govorita slovenski, ker pa poslednji posluša v deželnem zboru govore v domačem jeziku, tudi on vsaj ume slovenski. Resultat tega premišljevanja je toraj, da se v šolskem svetu govori le slovenski. Kaj ko bi bilo drugače na p. kakor poprej pri deželnem odboru? V tem dvomu, v tem strahu — smemo reči — nas potrjuje nekoliko „Novice“ same, ker o tej zadevi molče.

— Erklärt mir, Oerindur,
Diesen Zwiespalt der Natur! —

Iz pod Pece na Koroškem 1. nov. [Izv. dop.] (O zdravnikih — lovcih.) V glavnem varošu Junske doline prebivata dva zdravnika. Eden, graduiran doktor in najhujši berolinski agitator pri volitvah, se je že pred več leti sam od sebe v ta kraj

*) Mi takim tožbam sicer prostora ne odrekamo, vemo pa, da ne pomagajo nič. G. ‡! Če midvadoživiva v Ljubljani slovensk dnevnik — nevladen! — bova jako jako stara pomrla. Vrednik.

naselil: drug pa je bil pred malo leti od vlade po prošnjem potu kot c. k. okrajni zdravnik tu sem poslan. Kolikor so nam zdravniška povelja znana, vemo da mora zdravnik noč in dan in ob vsaki uri na svoj posel biti pripravljen, da se ne sme ustavljati in reči, da mu je to in to nadležno, naj si že dobiva kaj plače iz c. k. blagajnice, ali nič, sicer se ana svoje službe in diplome. Kako se pa v našem glavnem varošu godi? — Bilo je 20. okt. t. l., ko se oba ona gospoda, doktor in okrajni zdravnik, brez pomislika na svoj visoki poklic odpravita na lov. Nesreča hoče, da ob 11 uri dopoldne kancelista g. H—a v pisarni pri delu mrtud zadene. Pošljejo sicer jaderno za zdravnikom, a še le ob 2 popoldne, toraj čez 3 ure, mu dojde ta pomoč, ko bi bil bolnik že davno poprej lahko sklenil: Gotovo, ako bi bil le eden teh dveh Slovenec, drli bi se bili naši nemčurji po jezični babici „Klagenfurterci“ in po svojem „Provincial-Schmirblatellau“ „Süd-deutsche Post“ zvanem, na vse grlo, da naj se mu vzame služba in diploma ter se zavleče v Gradiški zapor, ker mu je zajec v grmu več, nego zali „prototip opičine“ podobne; a ker sta oba Nemca je vse prav, in vse tiho, kakor Ljubljanski „Tagblattovci“ o dr. Kljunovi pravičnosti! —

Vprašamo: Ali ne bi bilo prav, ako bi bilo vladi skrb, da ne bi se nemškimi lovciem podelovale na Slovenskem zdravniške službe?? Zlasti je naš graduirani zdravnik že večkrat zaslužil zapasti svojo diplomu, in ravno vsled tega se ne more pritožiti, da je večin „privatié“ in ne v posebno veselih okoliščinah. Ako hoče, mu tudi mi posvetimo prihodnjič z eklatantno povestjo, ki smo jo od verjetne priče čuli. — Enaka je v uradih; a o tem drugo pot!

Iz Zagreba 25. oktobra 1870. („Station-schef“ Vošnjak in ban baron Rauch.) Aféra tukajšnega postajnega načelnika gosp. M. Vošnjak-a je že nekoliko dni povod pogovorom in vsi neodvisni krogi v Zagrebu so ene misli, da se je ban — Kaliban Rauch prav nemoško hotel maščevati. Reč pa je taka! Kakor znano, je ban — Kaliban Rauch iz mnozih vzrokov oseben sovražnik Slovencev, zlasti pa tistih Slovencev v Zagrebu, ki zasedajo kako odlično socialno stopnjo. Glavni vzrok temu ban — Kalibanovemu sovraštvu je ta, da Slovenci, kot pravi Slave sini, vsigdar nasprotujejo magjaronski vladi na Hrvaškem, da se ne dadé sprniti v vladini tabor niti s prilizovanjem niti z zukanjem.

Če je baron Rauch postajnega načelnika Vošnjaka pisano gledal, ker je rojen Slovenec, se je to sovraštvo še pomnožilo zbog tega, da je on (Vošnjak)

Listek.

Debelaki.

Ne morem za to, da debelakov ne morem prav trpeti, in sicer zaradi tega ne, ker se radi preveč glasno smejijo, kar mojim razdraženim žilicam dobro ne dene. Večidel so debelaki dobri ljudje, in se pred višjimi radi globoko poklanjajo, dasiravno jih zaradi njihovega „kubusa“ pripogibanje težko stane. Likurg je dal svoje mlade debele in toleste Špartance bičevati, in Nauklidu so se pogrozili, da ga bodo iz dežele iztirali, ako ne bode debelosti odpravil, — to je bila sicer barbar-ska postava, ali deželi koristna, ker Likurg je dobro spoznal, da so debelaki za brambo domovine prepočasni in preneurni. Vse drugače je mislil Cäsar o debelakih. Ko so njemu natolcevali Antonija in Dolabello, je prav mirno rekel: Teh debelakov se nič kaj ne bojim, ali bolj se bojim onih bledih suhih, kazaje na Bruta in Kassia. Latini so sicer rekli „omnis pinguis bonus“, *) pa tudi: „omnis bonus tiro“; **) zato spoštujem zmirom ostrega Katona, kateri debelakom celo kónj ni privoščil. Pa res, čemu nosi človek 3/4 centov sala (masti)? Vendar marsikteremu debelaku je njegova mast prav nepriležna, in rad bi se je znebil, ali kako? Nemec Unzer je svetoval debelakom: naj po dnevi drva kolejo, ponoči pa matematiko študi-

rajo, — a ljubi Bog! — debelaki raje se potijo, kakor da ne bi že ob devetih prav glasno hrčali. Kolikor sem akusil te ljudi, ki namesto glave — popek visoko držijo, najrajši jih imajo trgovci in krojači, posebno če so debelaki tudi visoke postave, da na dolgo in široko „front“ delajo. Ti se tudi ložej gibljejo v gneči, nego mali okrogli debelački, kateri so zmirom v nevarščini, da jim kdo vampiča ne stisne. Res debel človek je ugledniši, nego suhi, in „Bezirks-hauptmann“ z 2. centoma „sporco“ bolj imponira, nego suh krojaček, ali vlade na to ne gledajo, nego debellega suplikanta dvorni suhi svetovalci kaj malo potolažijo, izvzemši, ako je dvorni svetovalec sam dosti važen mož, kakor naš Cene Klun. Jaz imam do debelakov tudi zato antipatijo, ker mislim, da so egoisti, *) in vsi imajo motto **) za življenje: „dum modo nobis bene!“ *) —

Debelaki, posebno mali okrogli, so mi že bili večkrat velika nadloga. Če sem se z njimi moral sprehajati, sem jim zmirom prenašlo hodil, in res so kobačali kot gosaki in recaki. Ne morem jih tudi trpeti, ker imajo preveč podbradkov, natura nam je enega stvarila, tolsti in debeli pa jih imajo po troje; kako je to sitno za — brivca! Največ debelakov najdem v onem stanu, kjer bi jih najmanje smelo biti, ne vem od kod to pride, od asceze gotovo ne. Vendar še te ložej prenašam, nego

debele dunajske hišne gospodarje; to so prave pijavice, kateri ubogim najemnikom vso kri izpijejo. Ko sem kakšno takšnih pošasti, ki svojo bisago spredi, namesti od zadi nosijo, na ulici srečal, — sem si vsikdar mislil: o ubogi c. k. služabnik s 400 gld. plače na leto in s peterimi otroci, kako se bode tvoj popek skrčil, in vampič tvojega hišnega gospodarja rastel. —

Poznal sem enega takšnih tolskih hišnih gospodarjev, kateri je vaga! 560 funtov. Eden ubogih njegovih najemnikov ga je prosil, naj mu samo ene svojih hleč sporoči, in čujte najemnik, c. k. „fouriere“ (računovodja), si je iz hlač napravil: suknjo, lajbelje, hlače in še kapico, na katero si je cesarsko zvezdo prišil.

Nekteri mislijo, da debeli nimajo bistrega uma, ali to ni vsakokrat res, Gibbon in Hume sta bila silna debelaka, pa tudi izvrstna učenjaka; debelaki imajo tudi večkrat dosti soli v možganih, in znajo kaj smešnega povedati. Najbolj smešno je, če se debelaki zaljubijo, in pred svojo ljubico na kolena padejo. Učeni Gibbon se je zaljubil v prav zalo bistroumno gospodičino. V paroksizmu (razdraženji) ljubezni vrže se pred njo na kolena, zgubi ravnovažje, in pred njo leži na vampu. Prestrašena gospodičina mu reče: „Oh ustanite vsaj!“ — „Gospodičina ne morem.“ — Mislite si ta položaj, in še, — ko v tem trenutku oče gospodičine v hišo stopi. Da ga ni vzela, dasiravno je slovel zaradi učenosti po širokem svetu, se umeje samo ob sebi. — Debelaki mnogokrat ne pridejo na svoje mesto. Poznal sem debelega korarja, kateri je bil namenjen za mitro,

*) Vsak debelak — poštenjak.

**) Vsak debelak — novak.

*) sebičneži.

**) načelo, vodilo, pravilo

*) Ako le nam dobro gre.

Martin stavec, prestavljaev.

brat slovenskega domoljuba dr. Vošnjaka, v čigar in njegovih drugih listu se šestokrat potegne krinka iz obraza Rauchovega — kateri misli da je postajni načelnik Vošnjak vse take dopise spisal. *)

Baronu Rauchu tudi ni bilo po volji, da se je g. Vošnjak v službenem oziru držal načela, da se pri železnici, kot javnem posredovalnem zavodu, ne sme dajati prednost nobeni politični stranki, in če bi ona (kakor sedaj magjaronška) imela tudi krmilo v rokah, in da je po tem načelu vseskozi posloval. Vrh tega je bil začetka avgusta slovesni sprejem škofa Strossmayerja na tukajšnjem kolodvoru in se je od vladine strani gosp. Vošnjaku očitalo, ka je deputacije in „honoraciones“, ki so škofa pričakovale, spustil v kolodvorno lopo, a škofu odprl dvorni salon — ter da nasproti pri slabem sprejemu nadškofa Mihailovića kolodvor ni bil okinčan, akopram je vlada to zahtevala. Te malenkosti so se dozdevale vzvišenemu banu — Kalibanu tako državi nevarne, da je pri glavnem vodstvu železnice zahteval, naj se g. Vošnjak iz Hrvatske odstrani zbog politične sumnosti. Po sedanjih postavah ima vlada pravico pri izvršilnih službah na železnici zahtevati taka izključivanja. Južna železnica se je tedaj morala udati tej vladini težnji, pa je odgovorila s tem, da je gosp. Vošnjaka kot inženirja pri vodstvu na Dunaji, tedaj na boljšo službo namestila, ter da službe postajnega načelnika ni razpisala, ampak da jo najstariji uradnik v službi opravlja začasno.

Odpotujočemu prijatelju gosp. inženirju Vošnjaku kličemo pri tej priliki gromoviti „Živio“! — baronu Rauchu pa zagotavljamo, da nam je mogoče, tudi naprej donášati izvirne dopise iz Zagreba in tako napravljati njegovi trdi koži vsaj neljubo srbičico.

Iz Dunaja, 31. okt. [Izv. dop.] Kako prav bi Slovanje v Avstriji imeli, ko bi skrbeli najpoprej za sebe in svoj život, potem še le za monarhijo, uče zdaj Nemci. Obe „Pressi“ dan na dan prinašata članko, ki se obračajo proti ministerstvu, proti kateremu smo obrnjeni tudi mi. Mi zavoljo tega, ker proti nam dela, ali vsaj nič za nas in naše težnje, Nemci — ker se je ministerstvo „kompromitiralo“ s poskusi spraviti avstrijske narode, nov „ausgleich“ izvesti. Torej tako daleč smo v Avstriji že tudi srečno dospeli, da je za eno ministerstvo že poskušnja sprave in pomirjenja kompromitirujoča! Kaj nam pollej ostane, kateri smo bili

*) Odločno izrekamo, da nam gospod postajni načelnik M. Vošnjak do sedaj niti enega dopisa poslal ni. Vredn.

ali, ker je bil predebel, ni bil po volji, in mitro (škofovo kapo) je je dobil — suhin. Tako je moral tudi pustiti cesarsko krono saksonski knez Bernhard leta 1197, ker je bil predebel, dasiravno je bil umen, pošten in pravičen mož. Prevzetneži so po njegovi smrti pesem zmislili, ki se je tako začela v novo nemščino prestavljena:

Ein Fürst von Sachsen war so fett
Sagt man, dass sich die Mäuse Bett
Und Gang in seinen Steiss gewöhlt,
Wovon er nie etwas gefühlt.

Debelaki mi tudi niso po volji, ker hitro zaspijo. Če jim pri mizi, posebno pri večerji, najzanimivejše reči pripovedujem, že začnejo dremati, sicer ni tega njihov duh kriv, — temuč teža njihovega trebuha. Vendar kaj morejo debelaki za to, da so tolsti; oceta nočejo piti, kakor debeli španjolski general Vitelli, ker tako bi preveč pojemali, in kožo brez tuče bi mogli rabiti za spalno halino ali: šlafrok. Da pa ne bodete vsi debeli in tolsti bralci mojega članka, postavim: dekani, župniki, pivovari, mesari, in druge „amplitudines“ duhovskega ali svetskega stanu, mislili, da iz mene govorim sama suha nevošljivost, Vam povem, da mati natura ravno tudi mene ni po mačehnem oskrbela, dasiravno svojega trebuha ne smem meriti s proštovimi ali trebuh dunajskih hišnih gospodarjev, toda brez vse nenavisti, ker ste debelaki vedidel sicer plašljivo, a vendar dobre dušice, sklepam listek o debelakih z navdušenim klicem: Živeli!

Stvarnik je nas debelce gotovo za tega voljo blagoslovil, da tudi črvom veselje napravi.

Επιχαρμος.

vselej dobri prijatelji monarhije! Ali bode, če pojde tako gospodarjenje iz Prusije pripotovalih nemških žurnalistov še dalje, treba da obupno orožje v grmovje vržemo in čakamo, da nemški maček, kedar se laborom okinčan iz Pariza vrne, na skok proti jugu pripravlja?

Omenjal sem že zadnjič v teh dopisih Nemca Karla Vogta, ki bela vrana med nemškimi veljavnimi pisci, piše proti Prusom. Zaznamka vreden je tudi njegov članek od včeraj. On pravi, da tudi on ne dvomi, ka ze ni ogniti velicega boja med slovanskim in nemškim svetom. Če se Francozje zdaj preveč potlačijo, zlasti če se jim Elsas in Lotringija vzame, primorani so, da bodo pod vsako državno obliko zavzniki Slovanov proti Nemcem. Zavoljo tega Vogt želi, da bi Prusi odnehali, da bi se ta nevarnost za Nemce odvrnila. — Zaznamoval sem to, ker je „Slov. Narod“ to misel izgovarjal že v uvodnem članku od 18., torej se ne samo pred Sedanom, temuč pred odločkom pri Metzu, in pozneje večkrat.

Politični razgled.

Angležk list poroča, da je Avstrija sklenila prijatejsko zvezo s Prusijo. Bodo pač zopet delali tisto nemško politiko, ki je Avstrijo skoraj še spravila na kant.

Ministerska kriza na Dunaji še vedno politikarjem glave beli, vendar so stvari že tako zamotane, da ni nič kaj zanesljivega poročati. Potocki je bil v dogovorih z Rechbauerjem, kateri je bil tudi pripravljen prevzeti eno ministerstvo in je stavil tudi prav pozitivne ponudbe, katerih pa vendar Potocki ni mogel sprejeti. Oficijozni časniki dobivajo od vlade naznanilo, da zdaj še ni prišel čas ministerskim spremembam, da pa ima vendar vlada resno voljo zopet bližati se ustavnim starovercem. Tudi en Poljak se je dogovorov udeleževal nadejaje se, da bode zdaj mogel za Galicijo nekaj dobiti. Vlada bi se menda tudi rada pogodila s Poljaki samimi. Seveda bi s tem zapustila svoj program, ki je hotel pomiriti in zadovoliti vse narode; pa kaj je sedanji vladi za en kos programa, če se more še nekoliko časa obdržati na vrhuncu?

V ogerkem državnem zboru je Andrasi razlagal, da bode Avstrija ostala tudi v prihodnje strogo neutralna. Nasvet poslanca Tisza, naj se napravi samostalna ogerska armada, in nasvet poslanca Iranyia, naj se vpelje stroga personalna unija, ne pride na posvetovanje.

O miru med Francozi in Nemci ni denes nič novega poročati. Angležki časniki dvomijo, da bi kapitulacija Metza mogla Jules Favra in njegove tovariše premoči, ka bi prevzeli nase odgovornost za mir, kakoršnega tirja Bismark zahtevaje dve francoski provinciji. Mir, kakoršnega tirja Bismark, se dozdeva angležkim novinam tak, da bi ga ne hotel podpisati noben Francoz. Jules Faver in njegovi tovariši bi podpisali svojo smrtno sodbo, ko bi pristopili tacemu miru. Po odhodu Prusov bi si ne bili niti svojega življenja svesti. „Köln. Ztg.“ trdi, da v Parizu vsacega imenujejo izdajalca, kdor se upa govoriti o miru in Bismark je neutralnim vlastim dal naznaniti, da je vodstvu nemške vojske nemogoče sprejeti toliko priporočano začasno pomirje. Uradni krogi pruski mislijo, da Francozi tudi potem, ko bi Prusi v roke dobili Pariz, ne bi hoteli privoliti v mir, ki bi od Francoske odtrgal kaj dežele, ampak da hoté Francozi s pasivnim uporom delati Prusom zadrege. Potem takem je torej za zdaj še malo upanja, da bi se napravil mir.

Novine, ki so se na dan kapitulacije v Metzu izdale, poročajo, da so francoski vojskovodje armado grdo goljufali. Vojska je hotela udariti na Pruse in si tako s silo pod odpreti, vojskovodje pa so jej obetali, da bode armada v kratkem brez boja in z vso vojaško častjo mogla oditi; rekli so, da vsa Francoska ni drugega nego plen anarhije, končno pa so morali priznati, da ni v trdnjavi nobenega živeža več in da se ne da drugega doseči, nego kapitulacija podobna oni v Sedanu. Bolj in bolj se kaže, da je Bazaine svojo armado izdal. „Indep. belge“ pravi: Zdaj je gotovo, da je imel Gambetta prav, ko je govoril o izdajstvu; pre-

bivaljstvo v Metzu, ki je gledalo Bazainovo komedijo, je sprejelo Bazaine s klici nevolje in srdu.

Pogoji kapitulacije v Metzu so sledeči: armada, trdnjava, vojni jetniki in trdnjavini material se je moral izročiti kot vojaški plen, častniki so zaradi svoje bravure (!?) smeli obdržati svoje sablje.

Nemško zedinjevanje napreduje. Eni pravijo, da so dogovori že skleneni, drugi da se srečno dokončuje, in južno-nemški knjezi se že pripravljajo, da se pojdejo v pruski glavni kvartir poklonit svojemu prihodnjemu gospodarju.

Španjska bode menda vendar za silo dobila svojega kralja. Vojvoda Aosta je ta srečni mož in vse vlade so z njim zadovoljne.

Razne stvari.

* (Vabilo k VI. občnemu zboru slovenske Matice v Ljubljani). Izredne okoliščine, katerih mi ni treba naštevati, so nanesele, da se občni zbor Matice slovenske ni mogel, kakor bi se bil imel po 8. § Matič. pravil, sklicati poletinski čas. Podpisani prvosednik vsled 25. § opravičnega reda določuje za VI. občni zbor četrtek 1. dan meseca decembra 1870. l., ter naznanja, da se po sveti maši, ki se bode ob 8. uri zjutraj služila v stolni cerkvi, občna skupščina v čitalnični dvorani prične ob 9. uri dopoldne. Vrsta razgovorov jej bode ta-le: 1. Predsednikov nagovor. 2. Tajnik prebere odborovo poročilo o njegovem delovanji od 1. septembra 1869 do 1. decembra 1870. l. 3. Račun od 1. julija 1869. l. do 1. julija 1870. l. 4. Volitev treh udov, da pregledajo, presodijo in potrdijo odborov račun vsled 9. §. a) Matič. pravil. 5. Proračun od 1. julija 1870. l. do 1. julija 1871. l. 6. Volitev 12 odbornikov in sicer: a) 10 odbornikov namesto odbornikov 1866. leta izvoljenih, ki so I) izmed ljubljanskih, gg.: 1) dr. J. Bleiweis, 2) Anton baron Cojz, 3) Luka Jeran, 4) Luka Svetec, 5) Iv. Vávru; II) izmed unanjih gg.: 6) Jožef grof Barbo, 7) Jož. Gorup, 8) † Anton Janežič, 9) dr. Jožef Ulaga in 10) Andr. Winkler. b) 2 odbornika, in sicer: 11) namesto † g. dr. Lovro Tomana, izvoljeuega 1869. leta in 12) namesto g. Matija Majarja, 1868. l. izvoljenega, ki se je odpovedal matice. Opomba 1. Volilni list je veljaven le tisti, ki ga je družbenik lastnoročno pisal ali saj podpisal. Opomba 2. Račun za preteklo in proračun za prihodnje društveno leto se pred razgovori razdelita nazočim družbenikom. Vse družbenike Matice slovenske na VI. občno skupščino vabeč srčno pozdravlja Dr. E. H. Costa, prvosednik.

V Ljubljani, 20. oktobra 1870.

* (Vabilo in naznanilo.) Odbor slovenske Matice bode v sredo 30. novembra 1870. l. ob 5. uri popoldne in v četrtek 1. decembra 1870. l. po občnem zboru v Matičinih sobah v hiši št. 192 na Bregu imel XVIII. in XIX. skupščino. Vrsta razgovorov: A pri XVIII. skupščini: 1. Prebere in potrdi se zapisnik XVII. odborove skupščine. 2. Tajnikovo poročilo o važnejših stvareh od XVII. skupščine. 3. Tajnik prebere poročilo, katero odbor VI. občnemu zboru da o svojem delovanji od 2. sept. 1869. l. do 1. dec. 1870. l. 4. G. dr. Razlagova nasveta: a) Naj odbor občnemu zboru predlaga, da bi Matica pred velikim naučnim slovníkom izdala „mali naučni slovník“ vzlasti potreben in koristen bolj pristim bralcem časnikov itd. b) Naj odbor sklene, da Matica na svetlo dá znanstven časopis v zvezkih na vsake tri mesece ter ustanovnikom pošilja zastoj, sicer pa prodaja naročnikom. 5. Ktere knjige naj Matica na svetlo dá prihodnje (1871.) leto? 6. Posameznih odbornikov nasvetje. B. pri XIX. skupščini: 1. Volitev prvosednika, njegovih dveh namestnikov, blagajnika, pregledovavca društvenih računov in dveh ključarjev. 2. Volitev gospodarskega odseka. 3. Volitev odseka za izdavanje knjig. 4. Volitev odseka za izdavo narodno-slovstvenega blaga. 5. Tajnikova služba za prihodnje 1870/71. leto. 6. Sklepi (?) VI. občnega zbora. 7. Nasvetje posameznih odbornikov.

Iz odbora Matice slovenske.

V Ljubljani 20. oktobra 1870.

D. E. H. Costa, predsednik.
Anton Lézar, tajnik in odbornik.

* („Slov. Pravnika“) 11. in 12. šte. je ravno kar prišla na svetlo s sledečim zadržajem: O obrestih (v narodno-gospodarskem oziru). — Nekaj o motenji posesti (konec). — Razpis ministerstva za poljedelstvo 18. avg. 1870, št. 3989, zastran postavljanja cenilcev pri prestopkih poljskega poškodovanja. — Samolastno zvišanje stave v številni loteriji po poslanem stavcu še ne utemelji skupnosti lastnine dobička; stavec ima le pravico svoj iznesek nazaj tirjati. — Izvršba na po-

sestno pravico dolžnika, ki na zemljišče še ni vknjižen. — Lastnik zverjadi ni odgovoren za poškodovanje, katero ta zunaj njegovega lovskega okroga stori. — Davščine od služeb. — Črtice.

* (Čitalnica postojnska) napravi 6. novembra t. l. o pol 7 uri zvečer besedo z godbo, petjem, govorom, tombolo, samospvom in s šaloigro: „starost slabost.“ Čisti dohodki so namenjeni ubogim pogorelcem v Postojni. Uljudno se vabijo k tej besedi p. n. odličniki,

uradniki in sploh ljudstvo, nadejaje se številnega obiska, ter zdatne pomoči za usmiljenja vredne siromake pogorelce. — Odbor.

Dunajska borza 3. novembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	57 fl 55 kr.
London	121 „ 70 „
Srebro	120 „ — „
Napol.	9 „ 78 „

Slavnemu občinstvu naznanjam, da se je prejšnja naša firma

Grubič in Hartnagel,

v gosposkih ulicah v Mariboru

razrušila in da sem pod firmo

Karol Hartnagel

sam na svoje v gosposkih ulicah št. 129 ravno nasproti prejšnji kupčiji odprl novo štacuno. Zahvaljujem se za dosedanje zaupanje in se priporočam p. n. občinstvu, kteremu postrežem z mnogovrstnim kramarskim blagom po najnižji ceni in po najnovejem in najfinejem okusu.

Naznanilo.

Kdor želi zgubljeno prebavnost zopet doseči, naj se posluži brez odloga

Bernhardovega liquera

iz planinskih zelišč (Alpenkräuter-Liquer).

Ta od najizvedenejih zdravnikov priporočeni lek proti prebavni motise dobi v zalogi lekarja Wallrand Ottmar Bernhard-a v Salzburgi in Minihovem, kakor tudi pri

Francetu Waide-u, trgovcu na Vranskem

sklenica s podukom po 70 kr. a. v.

Ribe na prodaj.

Direkcija knjeza Karl Trautmannsdorfovih posestev v Negovi na dolénjem Štírskem prodaja okolo 30 centov karfov in ščuk.

Ponudbe pri direkciji (pošta Radgona) do 8. novembra 1870 do 12 ure dopoldne, vadium 10 percent.

Ribe se morajo odpeljati 12. novembra, plača se v gotovem, pri zavarovanji tudi v obrokih. (2)

Papirji, obiskalnice, pečati in druge pisne priprave,

najbolje blago po sledeči preniski ceni.

Geslo kupčije: Tudi za malo denarja se lahko kupi dobro blago.

Francoski papir za pisma

v katero se zastoj vtisne vsako ime, črke in krone.

100 listov osmike, fini, beli . . .	gld. — kr. 45
100 „ angl. rebrastega ali liniranega . . .	„ — „ 65
100 listov rebrastega v vseh barvah . . .	„ — „ 75
100 listov četvorke, fini, beli . . .	„ — „ 85
100 „ angl. rebrastega ali liniranega . . .	„ — „ 1
100 listov, zavitkov, osmerke, beli . . .	„ — „ 50
100 listov, zavitkov, osmerke, rebr. močan papir . . .	„ — „ 50
100 listov, zavitkov, pisanih rebrastih . . .	„ — „ 55
100 listov, zavitkov, znotraj ostekljenih . . .	„ — „ 60
100 listov, zavitkov, za četvorko, rebr. močan papir . . .	„ — „ 65

Dve lepi črki s krono v običnem barvotisku veljati na 100 listih 30 kr., za 100 zavitkov 30 kr.

100 obiskalnic

na dvojno lakiranjem papirji, najfineji kamnotisk, najnovejše pismenke, 1 gl., ravno take, fineje, s črnim tiskom 50 kr.

Jeklena peresa

Regulator-peresa za vsako roko in papir, 12 peres . . .	kr. 24
12 angleških, najboljših 12 vrst . . .	„ 10
12 ducentov (1 karton) omenjenih vrst . . .	„ 80
12 „ Aluminium-peres, proti rji zavarovani . . .	„ 80
1 ducent kavčukastih peres, po svoje izvrstnih . . .	„ 10
1 ducent svinčnikov, dobrih, kr. 10, 15, 25, 35, 45. . .	„ 10
1 ducent peresnih ročajev, kr. 10, 15, 25 30. . .	„ 10
Jako spretni so novi mašinski svinčniki: ni jih treba ostriti, tudi se ne lomijo. . .	„ 10
1 svinčnik v les vdolan 10 kr., v kost 15 kr., 1 svinč. s peresnim ročajem in nožem 90 kr., 1 kapsula s tekočino za 3 mesece 10 kr., 1 kos union-radir-gumi za svince in tinto 5 kr. . .	„ 10

Najlepše izrezani pečati s krasno pisavo. 1. pečat z 2 črkama s finim držalom 50 kr., krona velja 30 kr., cela imena po ceni.

Preše za visoko iztisnjeni tisk z imenom lepo delane f. 2.80, 3.50. Stampilije s kositarjevo skatljjo, mastjo in ščetom 4 f. 50.

Najnovejše stampilije samo omakalnice napravijo 1000 iztisov, ako se mašina samo enkrat namoči, najprikladnejše za

pisarne in urade, 1 šk. z najfinijem izrezom 6 f. 50.

Nepokončljive elastične tablice za računanje po 5, 10, 15, 20 kr.

Najlepše karte za godin gratulacije, krasno izdelane po 5, 10, 15 kr., posebno lepe z vedno dišečo blazinico po 20, 30, 40, 50 kr.

Pisne mape

majhne, osmerne brez oprave s zaporico f. 1.20, 1.50, 1.80. Take z vso opravo po f. 2., 2.50. Zunaj in znotraj umetno izdelane po f. 3.50, 4, 4.50. V veliki četvorki brez oprave po f. 1.80, 2.50, z vso pisno opravo po f. 3, 3.50, 4. Umetno izdelane po f. 4.50, 5, 5.50. Pečatne marke za pisma, ktere so zaradi svoje priročnosti, cene in varnega zapiranja boljše, nego oblati in vosek, najlepše delo z vsakojako firmo, grbom, imenom, monogramom, 500 mark po gld. 1.20, 1000 mark gld. 1.80.

Papeterije.

Lepo oskrbljen zavoj, napolnjen z raznimi krasnimi papirji po 25, 35, 50, 60, 80 k., gld. 1.

Praktično dober kup darilo je nova pisna garnitura iz vlitiga bronza, sestavljena iz 10 kosov: 1 tintnik, 1 peresni ročnik, 1 peza, 2 pisna svečnika, 1 termometer,

1 ročen svinčnik, 1 skatlica za netilo, 1 obri-salo, 1 obešalo za kinč ali uro. Vse prav krasno izdelano in velja samo 8 gld.

Najbolje črtavno orodje.

1 skatlica 80 kr., gld. 1, 1.20, 1.50; 1 skatlica popolna gld. 1.80, 2.50, 3. 1 črtavnik 30 kr., 1 cirkelj, majhen, 30 kr., velik 40 kr. Globusi po 50, 80 hr., gl. 1, 1.50, 2, 3. Skatlice s tušom, napolnjene z najlepšimi medenimi barvami po kr. 30, 50, 80, gld. 1, 1.50, 2.

Listnice

lepe po kr. 10, 15, 20, v usnji kr. 25, 35, 50.

Najfineji pečatni vosek z vonjavo, rudeč po kr. 8, 10, izvstven v raznih barvah po 10 kr.

Novo iznajden tintni prah, kteremu je treba samo vode primešati, da se dobi najboljša leskeča tinta; skatljica po 20 kr.

Izgledi za navadne in kaligrafične vaje v pisanji dobri za učitelje in učence. 1 sešit male oblike s 12 pis. kartami velja 10 kr., 1 sešit velike oblike s 80 krasnimi pisavami 65 kr. — Izgledi hitro naučiti se risanja, najnovejša metoda, za začetnike in diletante v različni izbiri 1 sešit 10, 15, 25 kr.

Dobiva se tako dobro blago edino na Dunaj pri **A. Friedman-u, Praterstrasse Nr. 26.**